

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/198094,Odsloniecie-pomnika-Katarzyny-Filipek-i-widowisko-Sprawiedliwi.html>
02.05.2024, 09:09

Odsłonięcie pomnika Katarzyny Filipek i widowisko „Sprawiedliwi”

10 marca 2024 w Tokarni odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika Katarzyny Filipek - Sprawiedliwej wśród Narodów Świata. W związku z tym wydarzeniem Instytut Pamięci Narodowej wraz z Kliszczackim Centrum Kultury zorganizowali widowisko „Sprawiedliwi”, upamiętniające Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką.

Podczas niedzielnego wydarzenia głos zabrał dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN:

- W Instytucie Pamięci Narodowej pamiętaliśmy, pamiętamy i będziemy pamiętać o takich osobach jak Katarzyna Filipek. (...) Ukaże się w najbliższym czasie znaczek pocztowy jej poświęcony. W tym roku, w lutym, zaproponowaliśmy, by to ona była bohaterką kolejnego znaczka. Jest to również pewnego rodzaju przypomnienie.

Wydarzenie rozpoczęło się mszą świętą w kościele MB Śnieżnej w Tokarni. Po niej licznie zebrani przedstawiciele władz rządowych i samorządowych, rodzina Katarzyny Filipek, członkowie lokalnych organizacji, uczniowie szkół oraz mieszkańcy Tokarni i okolicznych miejscowości, uroczystie przemaszerowali do parku dworskiego. Po przemówieniach, nastąpiło odsłonięcie i poświęcenie pomnika bohaterki. Na koniec, po złożeniu kwiatów pod popiersiem, młodzież szkolna przedstawiła krótki program artystyczny.

W uroczystości wziął udział dr hab. Filip Musiał, dyrektor Oddziału IPN w Krakowie oraz dr Maciej Korcuć, naczelnik krakowskiego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN.

Katarzyna Filipek - Sprawiedliwa wśród Narodów Świata

Urodziła się 12 marca 1897 r. w Więcierzy (powiat myślenicki, gmina Tokarnia). W 1921 r. poślubiła Mateusza Filipka. Mieszkali w Tokarni, gdzie prowadzili gospodarstwo. W styczniu 1939 r. owdowiała. Pozostała sama z sześciorgiem dzieci i siódmym - nienarodzonym.

Sytuacja materialna w domu była zatem bardzo trudna. Mimo to latem 1943 r. zdecydowała się udzielić w swoim gospodarstwie schronienia sześciu członkom żydowskiej rodziny Szternlichtów (lub Sternlichtów, Sterlingów, względnie Steinbergów). Byli oni mieszkańcami sąsiedniej wsi Krzczonów, którym w sierpniu 1942 r. udało się uniknąć wywiezienia przez Niemców.

Początkowo Katarzyna Filipek umieściła ich w stodole, następnie przygotowała kryjówkę na strychu.

W styczniu 1944 r. niemiecka żandarmeria aresztowała Żydów i wywozła ich do Jordanowa. Prawdopodobnie tam wszyscy zostali rozstrzelani. Dwa tygodnie później Niemcy aresztowali w Tokarni Katarzynę Filipek. Ją również wywieźli do Jordanowa, a stamtąd do więzienia w Nowym Targu. Po przejściu brutalnych przesłuchań, 21 lutego 1944 r. została skazana na karę śmierci i rozstrzelana 6 marca 1944 r. koło Nowego Targu (obecnie osiedle Bór).

Dwie inne bohaterskie kobiety - ofiary Niemców

W tej samej egzekucji Niemcy zamordowali także Marię Barglik, również ukrywającą Sztternlichtów w Tokarni oraz Helenę Mrugałę (występującą też pod nazwiskiem Migiel), która miała udzielać schronienia Żydom w Leśnicy koło Szaflar. Wszystkie ofiary zostały pochowane w miejscu zbrodni. Ich grób odnaleziono dopiero po 41 latach. Po ekshumacji szczątki trzech kobiet spoczęły we wspólnej mogile na nowotarskim cmentarzu komunalnym. W 1988 r. Katarzyna Filipek została uhonorowana tytułem Sprawiedliwej wśród Narodów Świata.

Widowisko „Sprawiedliwi”

Spektakle odbyły się 8 i 9 marca 2024 r. w Kliszczackim Centrum Kultury w Tokarni.

„Sprawiedliwi” to projekt interdyscyplinarny Przy wzajemnym oddziaływaniu muzyki, wizualizacji, recytacji i światła przedstawia historie Polaków, którzy narażali życie, a często je tracili, chcąc pomóc prześladowanym podczas II wojny światowej Żydom. Fabuła opowieści, toczącej się przy udziale lektora Leszka Zduńia, oparta jest na wierszach poetów (Konstanty Ildefons Gałczyński, Antoni Słonimski, Władysław Broniewski, Marian Hemar, Władysław Szlengel, Jeszajahu Szpigel, Icchak Kacnelson, Leopold Staff). Do wszystkich utworów Szymon Chyliński, kompozytor i aranżer, stworzył przejmującą muzykę na kwartet wokalny i niewielki zespół instrumentalny (skrzypce Tomasz Chyła, akordeon Paweł Wiśniewski, klarnet Klaudia Cieszyńska i kontrabas Jędrzej Kacprzak).

Zaśpiewali: Dorota Stefaniak (sopran), Agata Sierańska (alt), Filip Cieszyński (tenor), Szymon Chyliński (bas), produkcja i kompozycja Szymon Chyliński, scenariusz i reżyseria Artur Hofman

Widowisko „Sprawiedliwi” wpisuje się w program uroczystego odsłonięcia pomnika Katarzyny Filipek – Sprawiedliwej wśród Narodów Świata.

Dyrektor Oddziału IPN

Dyrektor Oddziału IPN

w Krakowie dr hab. Filip
Musiał, któremu
towarzyszyli wójt
Tokarni Marek Kluśka i
Stanisław Filipek złożyli
kwiaty na cmentarzu
komunalnym w Nowym
Targu, na grobie, w
którym pochowane są
trzy kobiety: Katarzyna
Filipek, Maria Barglik i
Helena Mrugała,
rozstrzelane przez
Niemców za pomoc
udzielaną Żydom. Fot.
Janusz Słężak (IPN)

w Krakowie dr hab. Filip
Musiał, któremu
towarzyszyli wójt
Tokarni Marek Kluśka i
Stanisław Filipek złożyli
kwiaty na cmentarzu
komunalnym w Nowym
Targu, na grobie, w
którym pochowane są
trzy kobiety: Katarzyna
Filipek, Maria Barglik i
Helena Mrugała,
rozstrzelane przez
Niemców za pomoc
udzielaną Żydom. Fot.
Janusz Słężak (IPN)